

TADQIQIY PEDAGOGIKA VA TA'LIM AMALIYOTI

Turan International University

Gumanitar Fanlar va pedagogika fakulteti

Maktabgacha ta'lim SMT-22-CU guruh 4-kurs talabasi

Bekmirzayeva Maxmudaxon Otamira qizi

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada tadqiqiy pedagogikaning mohiyati, mazmuni hamda uning ta'lim amaliyoti bilan o'zaro uzviy bog'liqligi tahlil qilinadi. Tadqiqiy pedagogikaning ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, pedagogik muammolarni aniqlash va ularning samarali yechimlarini ishlab chiqishdagi o'rni yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: tadqiqiy pedagogika, ta'lim amaliyoti, pedagogik tadqiqot, innovatsion ta'lim, pedagog-tadqiqotchi, ta'lim sifati, pedagogik jarayon, ilmiy yondashuv.

Annotation

This scientific article analyzes the essence of research pedagogy and its close relationship with educational practice. The role of research pedagogy in organizing the educational process on a scientific basis, identifying pedagogical problems, and developing effective solutions is discussed.

Keywords: research pedagogy, educational practice, pedagogical research, innovative education, teacher-researcher, quality of education, pedagogical process, scientific approach.

Har qanday fan o'zining ilmiy-tadqiqot metodlariga ega. Bu metodlari orqali u o'z mazmunini boyitib, yangilab boradi. Hayotda va obyektiv dunyoni bilish

nazariyasida nimani o'rgatish va qanday o'rgatish kerak, kimni qanday tarbiyalash lozim degan masalalar mavjud bo'lib, ular o'zaro bog'liqdir. Pedagogika o'z mazmunini boyitish va yangilash maqsadida mavjud pedagogik hodisa hamda jarayonlarni uning maqsadi va vazifalariga muvofiq keladigan metodlari bilan o'rganadi.

Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari qanchalik mukammal, aqlga muvofiq, to'g'ri tanlansa ta'lim-tarbiya mazmunni yangilash va takomillashtirish shu darajada yaxshilanadi, pedagogika fani ham boyib boradi. Pedagogik ilmiy-tadqiqot metodlari shaxsni tarbiyalash, unga muayyan yo'nalishlarda chuqur, puxta ilmiy bilimlarni berish tamoyillari, obyektiv va subyektiv omillarini aniqlovchi pedagogik jarayonning ichki mohiyati, aloqa va qonuniyatlarini maxsus tekshirish va bilish usullaridir.

Zamonaviy sharoitda, pedagogik yo'nalishda tadqiqotlarni olib borishda quyidagi metodlardan foydalanilmoqda:

1. Pedagogik kuzatish metodi.
2. Suhbat metodi.
3. Anketa metodi.
4. Intervyu metodi.
5. Talim muassasasi hujjatlarini tahlil qilish metodi.
6. Test metodi.
7. Pedagogik tahlil metodi.
8. Bolalar ijodini o'rganish metodi.
9. Pedagogik tajriba metodi.

10. Matematik-statistik metod Pedagogik kuzatish metodi.

Uni qo'llash jarayonida ta'lim muassasalarining o'quv-tarbiya ishlari jarayonini o'rganish asosida tadqiq etilayotgan muammo holati aniqlanadi, tajriba avvali va yakunida qo'lga kiritilgan ko'rsatkichlar o'rtasidagi farq to'g'risidagi ma'lumotga ega bo'linadi.

Zamonaviy ta'lim tizimi jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, fan va texnologiyalar taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq holda doimiy yangilanib borishni talab etadi. Ushbu jarayonda **tadqiqiy pedagogika** muhim o'rin tutib, ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, pedagogik muammolarni aniqlash va ularning samarali yechimlarini ishlab chiqishga xizmat qiladi. Ta'lim amaliyoti esa pedagogik tadqiqotlar natijalarini real o'quv-tarbiya jarayoniga tatbiq etish orqali ta'lim sifatini oshirishni ta'minlaydi.

Tadqiqiy pedagogika va ta'lim amaliyoti o'rtasidagi uzviy bog'liqlik pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, innovatsion metodlarni joriy etish hamda ta'lim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqiy pedagogikaning mazmuni va vazifalari

Tadqiqiy pedagogika pedagogik jarayonlarni ilmiy tadqiq etish, tahlil qilish va umumlashtirishga yo'naltirilgan fan sohasi hisoblanadi. Uning asosiy maqsadi ta'lim va tarbiya jarayonida yuzaga keladigan muammolarni aniqlash, ularning sabablarini o'rganish va ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqiy pedagogikaning asosiy vazifalariga quyidagilar kiradi:

- ta'lim jarayonini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilish;
- pedagogik qonuniyatlar va tamoyillarni aniqlash;
- ta'lim metodlari va texnologiyalarining samaradorligini o'rganish;

- ilgʻor pedagogik tajribalarni umumlashtirish;
- innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish.

Ta'lim amaliyotining pedagogik tadqiqotlardagi o'rni

Ta'lim amaliyoti pedagogik tadqiqotlar uchun asosiy tajriba maydoni bo'lib xizmat qiladi. Aynan amaliy jarayonda pedagogik g'oyalar sinovdan o'tkaziladi, ularning samaradorligi baholanadi va takomillashtiriladi. Ta'lim amaliyoti tadqiqiy pedagogikani real hayot bilan bog'lab, ilmiy nazariyaning amaliy ahamiyatini oshiradi.

Ta'lim amaliyotida pedagogik tadqiqotlar natijalari quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- dars jarayonini tashkil etishning yangi shakllari;
- interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish;
- ta'lim oluvchilarning faolligini oshirish;
- individual va differensial yondashuvni ta'minlash;
- ta'lim sifatini baholashning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish.

Tadqiqiy pedagogika va innovatsion ta'lim texnologiyalari

Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish zaruriy ehtiyojga aylangan. Tadqiqiy pedagogika innovatsion ta'lim texnologiyalarining nazariy asoslarini ishlab chiqib, ularni amaliyotga tatbiq etish mexanizmlarini belgilaydi.

Masalan, masofaviy ta'lim, raqamli pedagogika, loyihaviy ta'lim, muammoli o'qitish, STEAM ta'lim kabi yondashuvlar pedagogik tadqiqotlar asosida shakllangan bo'lib, ta'lim amaliyotida o'zining yuqori samaradorligini ko'rsatmoqda.

Pedagog-tadqiqotchining ta'lim amaliyotidagi roli

Zamonaviy pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki tadqiqotchi sifatida ham faoliyat yuritishi lozim. Pedagog-tadqiqotchi o'quv jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tahlil qiladi, tajribalar o'tkazadi va ularning natijalariga asoslangan holda ta'lim jarayonini takomillashtiradi.

Pedagog-tadqiqotchining faoliyati quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- pedagogik diagnostika;
- monitoring va tahlil;
- eksperimental faoliyat;
- ilmiy xulosalar chiqarish;
- metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqiy pedagogika va ta'lim sifatini oshirish

Ta'lim sifatini oshirish masalasi bugungi kunda dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Tadqiqiy pedagogika ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan yondashuvlarni ishlab chiqib, ularni ta'lim amaliyotiga tatbiq etish imkonini beradi.

Ilmiy tadqiqotlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni:

- ta'lim oluvchilarning bilim darajasini oshiradi;
- mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantiradi;
- pedagogik jarayonning samaradorligini ta'minlaydi;
- ta'lim natijalarining barqarorligini kafolatlaydi.

Ta'lim muassasasi faoliyati mohiyatini yorituvchi hujjatlar quyidagilardan iborat: o'quv mashg'ulotlarining jadvali, o'quv dasturi, guruh (yoki sinf) jumallari, o'quvchilarning shaxsiy varaqalari, buyruqlar, Pedagogik Kengash yig'ilishi

bayonnomalari yozilgan daftar, Pedagogik Kengash qarorlari, ta'lim muassasasi smetasi hamda pasporti, tarbiyaviy ishlar rejasi, o'quv-tarbiya ishlarini tashkil etish borasidagi hisobotlar, ta'lim muassasasi jihozlari (o'quv partalari, stol stullar, yumshoq inebellar va hokazolar) qayd etilgan daftar va hokazolar.

Tadqiqotni olib borish jarayonida ushbu metodni qo'llashdan ko'zlangan maqsad tanlangan muammoning falsafiy, psixologik hamda pedagogik yo'nalishlarda o'rganilganlik darajasini aniqlashdan iborat bo'lib, tadqiqotchi ilgari surayotgan g'oyaning nazariy jihatdan haqqoniyligini asoslashga xizmat qiladi.

Bolalar ijodini o'rganish metodi. Mazkur metod o'quvchilaming muayyan yo'nalishlardagi layoqati, qobiliyati, shuningdek, ma'lum fan sohalari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalari darajasini aniqlash maqsadida qo'llaniladi. Uni qo'llashda o'quvchilaming ijodiy ishlari - kundaliklari, insholari, yozma ishlari, referatlari, hisobotlari muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Metodning afzalligi shundaki, u ma'lum o'quvchiga xos bo'lgan individual imkomyatni ko'ra olish, baholash va uni rivojlantirish uchun zamin yaratadi.

Xulosa

Tadqiqiy pedagogika va ta'lim amaliyoti o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, bir-birini to'ldiruvchi jarayonlar hisoblanadi. Tadqiqiy pedagogika ta'lim amaliyotining ilmiy asoslarini belgilab bersa, ta'lim amaliyoti esa pedagogik tadqiqotlarning hayotiyiligini va samaradorligini ta'minlaydi.

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagog-tadqiqotchilar faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ilmiy izlanishlar natijalarini ta'lim jarayoniga keng joriy etish ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh va barkamol shaxsni tarbiyalashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik tadqiqot metodlari o'qituvchining pedagogik faoliyatini oshirishga qaratilgan tadqiqot vazifalarining aniqligi, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini, bolalar psixologiyasi qonuniyatlarini hisobga olish kabi xususiyatlarini yaxshilab, uning darajasini oshiradi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — T.: 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasiga oid qaror va farmonlari to'plami. — T.: Yangi O'zbekiston, 2021.
3. Abdullaeva S. **Pedagogika nazariyasi va amaliyoti**. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Jo'raev R.H. **Pedagogik tadqiqot metodologiyasi**. — Toshkent: O'qituvchi, 2020.
5. <https://zenodo.org/>
6. <https://www.google.com/>